

Motion till riksdagen 2021/22:4310

av Daniel Riazat m.fl. (V)

med anledning av prop. 2021/22:45 Ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen inte ska ges utökade möjligheter att stänga skolor med offentlig huvudman och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Vänsterpartiet vill skapa en jämlik och sammanhållen skola. Kunskap är en demokratisk rättighet och ingen handelsvara. Vänsterpartiet vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd skola där behoven styr utformningen och styrningen av skolan.

Vi välkomnar därför delar av regeringens förslag i proposition 2021/22:45 Ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister. Alltför länge har den svenska skolmarknaden bidragit till en urholkning av det svenska skolväsendet och lett till mindre likvärdighet och jämlikhet. Marknadssystemet har havererat, inte bara genom sämre kvalitet i de enskilda verksamheterna utan även bidragit till en omöjlig situation för många kommuner att lägga en långsiktig plan för kommunens skolor.

Förslagen i propositionen kommer inte att sätta stopp för detta, men frågorna hänger tätt samman.

Propositionen innehåller dock en särskild del som handlar om en av punkterna i det numera icke-existerande januariavtalet (punkt 49) om att kunna stänga kommunala skolor på samma sätt som privata skolor. Förslaget lyder enligt följande:

Statens skolinspektion ska kunna förbjuda en kommun eller en region att driva en verksamhet vidare, om ett föreläggande att avhjälpa brister inte har följts, och missförhållandet är allvarligt. Skolinspektionen ska kunna bestämma att beslutet om verksamhetsförbud gäller trots att det inte har fått laga kraft.

Det är något som vi avstyrker.

I propositionen framgår det också tydligt att ansvarig tillsynsmyndighet (Statens skolinspektion) under vissa förutsättningar redan får besluta om verksamhetsförbud för en kommunal skola. Ett sådant beslut gäller omedelbart och får gälla i högst sex månader, vilket är rimligt och behöver inte förändras eller skärpas.

Vidare skriver regeringen:

För att enskilda och offentliga huvudmän ska behandlas så lika som möjligt bör en ordning med möjlighet till beslut om verksamhetsförbud för kommunala skolor införas. En sådan ordning innebär att kommunen eller regionen kan förbjudas att bedriva den aktuella verksamheten utan bortre tidsgräns. I praktiken blir resultatet av ett förbud att den verksamhet som omfattas av beslutet stängs, på samma sätt som vid återkallelse av ett godkännande avseende en verksamhet som drivs av en enskild huvudman.

Här tar regeringen ingen hänsyn till att de privatägda skolföretagen inte har samma omfattande uppdrag. En kommun är skyldig att erbjuda samtliga barn skolgång, vilket privata aktörer inte har skyldighet att göra.

3 Remissvaren

Lärarnas Riksförbund uppger i sitt remissvar att kommunala grundskolor vid allvarliga missförhållanden ska läggas under statlig tvångsförvaltning i sex månader i stället för att stängas ned. Detta instämmer vi i och menar att det även bör gälla gymnasieskolan. Lärarförbundet påpekar mycket riktigt att för att det inte fortsatt ska krävas allt hårdare kontroll och tuffare ingripanden för att huvudmännen ska erbjuda eleverna en godtagbar utbildning, måste staten ta huvudansvaret för likvärdighet, resurser och kvalitet. Vi anser också precis som Lärarförbundet att en skolinspektion som hela tiden behöver bli mer kraftfull är ett symptom på att något är fel i skolsystemet och att staten har lämnat ifrån sig skolans utbildningsuppdrag till aktörer som samma stat behöver kontrollera alltmer och ingripa allt kraftfullare mot.

Utöver Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundets remissvar instämmer Vänsterpartiet i de kritiska synpunkter som inkommit från flera aktörer samt en del av förslagen som framgår av de som getts möjlighet att inkomma med remissvar, däribland Göteborgs kommun, Sollentuna kommun, Botkyrka kommun, Stockholms kommun och Malmö kommun.

Flera remissinstanser, däribland Göteborgs kommun, har påpekat att en ordning där verksamhetsförbud är en förstahandslösning saknar elevperspektivet då den innebär att elever rycks upp från sin vardag även om andra alternativ hade varit bättre. Sollentuna kommun föreslår att om bristen inte avser allvarliga missförhållanden som är knutna till den aktuella skolmiljön eller skolbyggnaden ska eleverna kunna vara kvar vid den aktuella skolenheten men hela skolledningen bytas ut.

Botkyrka kommun anser att konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt belysta då kommunen har ett ansvar för att tillhandahålla utbildning. Stockholms kommun avstyrker förslaget med hänvisning till att konsekvenserna inte står i proportion till syftet. Malmö kommun konstaterar att avsaknaden av praxis och bedömning av konsekvenser av befintlig lagstiftning gör det svårt att bedöma om behov föreligger av att ersätta befintlig reglering.

Som Lagrådet samt flera remissinstanser har påpekat är detta lagförslag dessutom inte grundat i att det förekommit några konkreta fall som belyst ett behov av att möjliggöra en permanent stängning av kommunala skolor, utöver det som lagen redan tillåter.

Skolinspektionen ska därför inte ges utökade möjligheter att stänga skolor med offentlig huvudman. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (V)

Ida Gabrielsson (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)

Christina Höj Larsen (V)

Maj Karlsson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)